

**«Αγροτικά μεσογειακά τοπία»
11η Διημερίδα Ιστορίας Περιβάλλοντος**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Πέμπτη, 4 Ιουνίου 2026

Χαιρετισμοί συνδιοργανωτών φορέων:

Κώστας Καρτάλης, Επιστημονικός Σύμβουλος Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
Νικόλαος Παπαζαρκάδας, Διευθυντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Καθηγητής Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Berkeley

Συνεδρία Α΄. Μεσογειακό αγροτικό τοπίο

Προεδρία: **Σοφία Ζουμπάκη**, Διευθύντρια Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

10:00 **Βάσω Σειρηνίδου**, Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, *Αναζητώντας το μεσογειακό αγροτικό τοπίο*

10:15 **Ανδρομάχη Οικονόμου**, Διευθύντρια Ερευνών, Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας Ακαδημίας Αθηνών, *Το αγροτικό τοπίο ως πολιτιστική κληρονομιά. Από την παραγωγή στην πρόσληψη και τη διαχείριση. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση*

10:30 **Παναγιώτης Ν. Δουκέλλης**, Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, *Πολιτικές καταγραφής και διαχείρισης φυσικών πόρων (και ανθρώπινου δυναμικού). Συγκριτικές αναγνώσεις*

10:45 **Γρηγόρης Κουτρόπουλος**, αρχιτέκτονας μηχανικός/ιδρυτικό μέλος της ομάδας Μπουλούκι - **Χριστόφορος Θεοχάρης**, πολιτικός μηχανικός/ιδρυτικό μέλος της ομάδας Μπουλούκι - **Γιώργος Τζαβάρας**, αρχιτέκτονας μηχανικός/μέλος της ομάδας Μπουλούκι, *Λιθόκτιστα μικροφράγματα σε ρέματα περιοδικής ροής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*

11:00 Ερωτήσεις - Συζήτηση

Συνεδρία Β΄. Προϊστορική και αρχαία περίοδος

Προεδρία: **Βάσω Σειρηνίδου**, Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

11:30 **Λίλιαν Καραλή**, Ομότιμη Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ - **Θωμάς Ιωσηφίδης**, ΜΑ Γεωαρχαιολογίας, υποψήφιος Δρ ΕΚΠΑ - **Daisuke Yamaguchi**, ΜΑ Προϊστορικής Αρχαιολογίας, Δρ Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ, *Η συμβολή της Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας στην Ιστορική Περιβαλλοντική επιβεβαίωση των προϊστορικών τοπίων και των αγροτικών δραστηριοτήτων*

11:45 **Κατερίνα Θεοδωρακοπούλου**, Δρ Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Βιώσιμου Σχεδιασμού, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, *Αγροτικά τοπία και ανθρώπινη επίδραση στο Πρώιμο Ολόκαινο: μια γεωαρχαιολογική ματιά*

12:00 **Εβίτα Καλογηροπούλου**, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών/Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, *Νοικοκυριά και κήποι κατά τη Νεολιθική περίοδο στη Βόρεια Ελλάδα: μετασχηματισμοί των αγροτικών τοπίων υπό το πρίσμα της σύγχρονης έρευνας*

12:15 **Αλεξάνδρα Τράντα**, Δρ Αρχαιολογίας-Μουσειολόγος, Υπηρεσία Μουσείων Πολιτιστικού Ίδρυματος Ομίλου Πειραιώς, *Κρίνοι, κρόκοι και ελαιώνες: Το αγροτικό μεσογειακό τοπίο ως τόπος λατρείας στο προϊστορικό Αιγαίο*

12:30 **Βύρων Αντωνιάδης**, Κύριος Ερευνητής, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Ο Βάρρων, ο Κολουμέλλας και οι αγρεπαύλεις της ρωμαϊκής Ηπείρου. Από τη θεωρία στην πράξη*

12:45 Ερωτήσεις – Συζήτηση

13:15 Ελαφρύ γεύμα

Συνεδρία Γ΄. Βυζαντινοί και μεσαιωνικοί χρόνοι

Προεδρία: **Μαρία Λεοντσίνη**, Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

13:45 **Νίκος Τσιβίκης**, Εντεταλμένος Ερευνητής, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Αναζητώντας και περιγράφοντας τα μεσαιωνικά βυζαντινά συστήματα καλλιέργειας, από το χωράφι στον δορυφόρο*

14:00 **Κέλλυ Μαυρομμάτη**, Εντεταλμένη Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Αγροτικά τοπία της Στερεάς Ελλάδας: περιβάλλον, περιορισμοί και ανθρώπινη προσαρμογή*

14:15 **Σοφία Γερμανίδου**, Δρ Αρχαιολόγος, Εποχικές εγκαταστάσεις αγροτοκτηνοτρόφων (χειμαδιά-ξεχειμαδιά) στον δυτικό Ταΰγετο (Μεσσηνία). *Ιστορικές μαρτυρίες, αρχαιολογικά τεκμήρια, περιβαλλοντικά δεδομένα, μέσα και από ερευνητικά προγράμματα στο εξωτερικό*

14:30 **Νικόλας Μπακιρτζής**, Καθηγητής, Cyprus Institute, *Αρχιτεκτονική και οργάνωση του αγροτικού τοπίου στη μεσαιωνική Μεσόγειο: παραδείγματα από τη Χίο και την Κύπρο*

14:45 **Φωτεινή Καλλιώρα**, υποψήφια Δρ Ιστορίας Νέου Ελληνισμού ΕΚΠΑ, *Από το κρασί στα σιτηρά: το μεσογειακό αγροτικό τοπίο στην Κρήτη στο δεύτερο μισό του 16ου αιώνα*

15:00 **Γωγώ Βαρζελιώτη**, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ, *Καθημερινές ιστορίες και απρόοπτα: κοινωνία, οικονομία και αγροτική ζωή στην ύπαιθρο της βενετικής Κρήτης (αρχές 17ου αιώνα)*

15:15 Ερωτήσεις - Συζήτηση

Παρασκευή, 5 Ιουνίου 2026

Συνεδρία Δ΄. Οθωμανική περίοδος-Νέος Ελληνισμός

Προεδρία: **Κέλλυ Μαυρομμάτη**, Εντεταλμένη Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

10:00 **Ευθύμιος Μαχαίρας**, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πολιτισμικό Μουσείο Βάδης Καρλσρούης - Συνεργάτης Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Από τα ξεροχώραφα στα αμπέλια: το μεσογειακό αγροτικό τοπίο στην Πάτμο στη διάρκεια του Κρητικού Πολέμου*

10:15 **Ηλίας Κολοβός**, Διευθυντής Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *«Ένας υπέροχος πίνακας...»: με αφορμή το μοναδικό μεσογειακό αγροτικό τοπίο της Σαντορίνης*

10:30 **Γιώργος Λιακόπουλος**, Επίκουρος Καθηγητής Οθωμανικής Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, *Ανασυνθέτοντας το τοπίο της οθωμανικής Μακεδονίας: Μια διεπιστημονική προσέγγιση μέσω της αντιπαραβολής φυσικών και ιστορικών δεδομένων*

10:45 **Thomas William Gallant**, Emeritus Distinguished Professor of History, Nicholas Family Endowed Chair of Modern Greek History, University of California, San Diego, *Παγκόσμιες εξελίξεις, τοπικές εμπειρίες: ανασυνθέτοντας τα βιωμένα τοπία της Άνδρου, 16ος-19ος αιώνας*

11:00 **Ελένη Μπενέκη**, Ιστορικός ΜΑ, *Το ιστορικό αγροτικό τοπίο της Άνδρου: αιμασιές, νεχητοί και μετζαρόλες*

11:15 Ερωτήσεις - Συζήτηση

Συνεδρία Ε΄. Νεώτεροι χρόνοι Ι

Προεδρία: **Ηλίας Κολοβός**, Διευθυντής Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

11:45 **Βαγγέλης Σαράφης**, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών - **Μιχάλης Φέστας**, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Ανασυστήνοντας το αγροτικό τοπίο της νοτιοανατολικής Πελοποννήσου στα τέλη της Ελληνικής Επανάστασης: η περίπτωση της επαρχίας Μονεμβασίας*

12:00 **Κατερίνα Γαρδίκια**, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, *Τί απέγιναν τα τοπία της ερήμωσης στα πρώτα χρόνια μετά την ανεξαρτησία;*

12:15 **Σάκης Δημητριάδης**, Ερευνητής, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Εντατικοποίηση της χρήσης γης και μετασχηματισμός του αγροτικού τοπίου σε ένα μεγάλο κτήμα της Εύβοιας, 1860-1912*

12:30 **Φένια Λέκκα**, Δρ Ιστορίας-Μουσειολόγος, Μουσείο Πόλης Δήμου Καρδίτσας, *«...σε διαρκή αγώνα με τον κάμπο», όταν η γη πωλούνταν «μετά του όλου χωρίου»: πρακτικές επιβίωσης και στρατηγικές ανάπτυξης στη Θεσσαλία της μετάβασης, 1878-1881*

12:45 **Αικατερίνη Γκόλτσιου**, Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής Τοπίου Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών-τ. Πρόεδρος Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Αρχιτεκτόνων Τοπίου, *Η Ανάλυση του Αγροτικού Τοπίου ως Εργαλείο Κατανόησης της Ιστορίας και Βιώσιμου Σχεδιασμού στο Άνω Μιραμπέλο Κρήτης*

13:00 Ερωτήσεις - Συζήτηση

13:30 Ελαφρύ γεύμα

Συνεδρία Στ΄. Νεώτεροι χρόνοι ΙΙ

Προεδρία: **Ανδρέας Λαπούρτας**, Αρχαιολόγος, Προϊστάμενος Υπηρεσίας Μουσείων, Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς

14:00 **Δημήτρης Τσουχλής**, Δρ, Affiliate Scholar, Ι.Φ.Ε/Laboratory of Philosophy, Ethics, Policy and Communication of Science and Technology, ΕΚΠΑ, *Το αγροτικό τοπίο των Μαστιχοχωρίων της Νότιας Χίου: το αποτύπωμα της ανθρώπινης καλλιεργητικής δραστηριότητας*

14:15 **Μαρία Μέξια**, Αρχαιολόγος, MSc, Διευθύντρια Ιστορικού-Λαογραφικού Μουσείου Κορίνθου, *Όψεις της κορινθιακής υπαίθρου κατά τον 19ο και έως τα μέσα του 20ού αιώνα*

14:30 **Φαίδων Μουδόπουλος-Αθανασίου**, μεταδιδακτορικός ερευνητής Marie Curie, Barcelona Supercomputing Center, *Οι μεγάλοι αγνοημένοι: τα τοπία των μονίμως εγκατεστημένων αγροκτηνοτρόφων στην ορεινή Πίνδο*

14:45 **Θύμιος Δημόπουλος**, Διδακτορικός ερευνητής, Τμήμα Γεωγραφίας Πανεπιστημίου Αιγαίου / Συνεργάτης Μεσογειακού Ινστιτούτου για τη Φύση και τον Άνθρωπο-MedINA, *Η διαχείριση του αγροτικού τοπίου στα νησιά της Λέσβου και της Λήμνου από το 1950 μέχρι σήμερα*

15:00 **Θανάσης Κίζος**, Καθηγητής στη «Γεωγραφία της Υπαίθρου», Τμήμα Γεωγραφίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, *Η ζωή με και χωρίς τις αρκούδες: Μεταβολές στη μορφή και στις προσλήψεις του ορεινού αγροτικού τοπίου της Ελλάδας στη Δυτική Μακεδονία στον 20ό αιώνα και επανεποικισμός από άγρια είδη (rewilding)*

15:15 **Θάνος Βλαστός**, Ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ, Συγκοινωνιολόγος-πολεοδόμος, Μονάδα Βιώσιμης Κινητικότητας, *Αγροτικά Μεσογειακά Τοπία: από τα μονοπάτια στους ασφαλτόδρομους. Οι επιπτώσεις στα τοπία. Παραδείγματα από την Αμοργό και τη Χίο*

15:30 **Τένια Ρηγάκου**, Αρχαιολόγος, Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων Κέρκυρας, *Αποτυπώσεις του αγροτικού τοπίου στην Κέρκυρα του 18ου αιώνα*

15:45 Ερωτήσεις – Συζήτηση

Σάββατο, 6 Ιουνίου 2026

Επίσκεψη στο Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας και στο αρχαιολογικό απόθεμα της περιοχής (εισήγηση/ξενάγηση: **Βασίλης Παπαθανασίου**, Επιμελητής Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Κορινθίας, *Αρχαία Στύμφαλος, μια αρκαδική πόλη γεωργών, αλιέων και μισθοφόρων*) και βιωματική προσέγγιση στις υποδομές αγροτικής κληρονομιάς από την **Ομάδα Μπουλούκι**.

Οργανωτική Επιτροπή: Κώστας Καρτάλης, Καθηγητής ΕΚΠΑ, Επιστημονικός Σύμβουλος Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Ηλίας Κολοβός, Διευθυντής Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Κέλλυ Μαυρομάτη, Εντεταλμένη Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών